

ÕPPIMINE DRAAMAS – kellele, miks ja kuidas?

Katrin Nielsen MA
rakendusteatri lektor

TARTU ÜLIKOOL
viljandi kultuuriakadeemia

20. saj pedagoogika

- Traditsiooniline – teadmiste ülekanne:

LAPS KUI TÜHI ANUM

- Lapsekeskne – progressiivne, humanistlik
(1960-70 UKs)

Üldinimlik MÄNG, loovad meetodid, isiksuse arendamine ja eneseväljendus, sotsiaalsed oskused.

Draamaõppe verstapostid Peter Slade 1954 ja Brien Way 1967

Draamaõpetus

- ...on inimest uuriv õppeaine ja kuigi üldisemaks eesmärgiks seatakse draama kui kunstiliigi parem mõistmine, on siin omandatud teadmised ja oskused ka puhtpragmaatiliselt väärtuslikud ning päris elus rakendatavad
- omandatakse praktilisi oskusi, sh vaiketeadmisi (*silent, implicit knowledge*) – õppimist teadvustamata, isikliku kogemusena, pigem tean-kuidas teadmisi
- kehalisus - kehakeele tõlgendamine (inimese mõistmine 7% sõnade, 38% hääle ja 55% kehakeele kaudu)

Ivika Hein „Draamamaa“ 2014

Teatri- ja draamaõpetus

- Teatriõpetus on teatri kui institutsiooni ajalool ja teatri tänapäevastel toimimispõhimõtetel ning vormidele keskenduv õpe.
- Draamaõpetus on praktilist laadi aine, mis keskendub rohkem inimkäitumise ning ideede uurimisele ja väljendamisele teatrivõtete abil.

Ivika Hein „Draamamaa“ 2014

Peter Slade teatrist

„See, mis (teatris) maksab, on hetke tõelisus või tõeline hetk – äkitselt tekkiv absoluutne veendumusetunne, mis seob kokku esineja ja publiku. Ta sünnib siis, kui muutuvad vormid saavutavad eesmärgi ja kannavad meid sellesse ainukordsesse hetke, mil avaneb uks ja meie vaade on muutunud.“

Vaba tõlge Katrin Nielsen

Miks õppida draamas?

- Draamakogemus on üks mõjusamaid viise sekkuda käitumisse

Erinevate didaktikate kasutamine õpetamises mõjutab kõige vähem käitumist

- Draama on väga efektiivne töös puuetega inimestega, riskilastega jne
- Demokraatia ja kriitilise mõtlemise kool - kollektiivne kunst

Õppija mäletab

- Loeng 5%
- Lugemine 10%
- Audio-visuaalsed vahendid 20%
- Demonstratsioon 30%
- Arutlus 50%
- Praktilised harjutused 75%
- Praktika 90%

(Machulska ,1997)

EELKÄIJAD

Ms Harriet Finlay Johnson, „*The Dramatic Method of Teaching*“ 1911

Draama kui aine sisu omandamise vahend – kõike saab draamas õppida. Lastel on loomupärane draamaanne, dramatiseerimisprotsess on olulisem kui tulemus, nii improviseeritud kui tekstilise draamatöö väärtustamine, lapse õnnetunne kui õppimise alus.

Henry Caldwell Cook, „*The Play Way : an essay in Educational Method* „,1917

mäng on hariduse alus; Shakespeare pole uurimiseks, vaid mängimiseks; emakeel pole eesmärk ega meetod, vaid kogemus; vaba eneseväljendus, õppimine kui *happening*, loovkirjutamine ja meisterlikkus, rõhk meisterlikkusele. 1922. aastal Hariduskomitee seda programmi keeldus toetamast.

Miss Fogerty - 1920-40 *Speech and Drama*- liikumine

kõneterapeut, avas esimese kliiniku 1912 a. Lõi ***Central School of Speech Training and Dramatic Art*** 1906. 1923. aastal õnnestus Londoni ülikoolis avada *Dramatic Art* diplomiõppe.

Järneval kümnendil avati vastavaid kolledžeid ***Trinity, Guildhall, Royal Academy*** jne – levis Austraaliasse ja Lõuna –Aafrikasse.

Sellega elvnes harrastusteatri liikumine, festivalid, sõnakunsti ja kõnekooride võistlused, kõne- ja draamaõpetajate teatralane koolitamine ja erialaliit ***Association of Teachers Speech and Drama*** loodi 1930ndatel.

KULTUURHARIDUS

Draamamänguline lähenemine

1948. aasta *Bonnington Hotel conference* – lõhe *Drama&Speech* õpetajate ja **Peter Slade'i** vahel – lapse loomupärane draamaanne lämmatatakse varajaste etendamisnõuete ning kõne ning draamatreeningu poolt.

Peter Slade'i „*Child drama*“ 1954. aastal

lapse kogemuse ja emotsioonide rõhutamine, spontaanne draamategevus klassiruumis, mis pole etendamiseks;

Child Drama – ilma struktuuri ja sisu/vormita vaba ja vabastav draamamänguline tund, mänguline kunstivorm

dramatic playing - draamamäng kui tegutsemine teistsuguses ruumis ja kontekstis versus etendamine kui suhtlemine publikuga – erinevad lähenemised;

Rühma ringi olulisus, kollektiivse loome alged, lapse isiklik ruum ja eneseväljendus;

Töövõtted: lugude loomine jutulõnga punudes (kolme sõna etüüd- *Ideas Game*), jutustamine ja tegevus korraga jne

(Peter Slade, Brian Way, Winifred Ward)

Eluliste oskuste praktiseerimine

Brian Way „*Development through Drama*“ 1967

Lavastaja ja õpetaja, *Child Drama* toimetaja, huvi lasteteatri vastu ja tõi selle lähenemise haridusse;

- Hülgas Slade'i mängulise kunstivormi idee **mängija isikliku arengu rõhutamise nimel**;
- Isiksuse tahud - kaheksanurk: kõne, füüsiline mina, kujutlusvõime, meeled, intellekt, kontsentratsioon, emotsioon ja intuitsioon – draamas toimub inimese areng tervikuna – eneseaktualisatsioon, *human growth*;

Eesmärgipärane tegutsemine, draamavälised harjutused ja praktikad (*Gestalt, Group Therapy*)

Draamaõppe repertuaari tulevad soojendused, meelteharjutused (pimedad), ka lõdvestus, ülesanded üksi- paaris, neljakesi jne – kogu grupp

Meetodid: TIE, klassiruumi draama, lõimivad kunstid, osalev publik

Ainete õpetamine draama kaudu

1970ndad - **Dorothy Heathcote, Gavin Bolton**

Draamatunnist kipub kujunema õpilase personaalse arengu tund - isiksusliku ja sotsiaalse arengu väärtustamine.

„**Eksperdirüü**“ metoodikaga pöörab Heathcote fookuse taas õppekavale – draamatunnil on aineid integreeriv funktsioon, so ühtlasi ettevõtlusõpe. Õppekava vajadusi vaadati kõrvalt, teisest perspektiivist.

Näiteks: lennukatastroof – õpilased olid raadioinseneride rollis

Hiina kultuur ja majandus – kutsekooli õpilased, kes õpivad hotellimajandust

Valguse teadus - keskaja mungad, kes peavad oma *scriptoriumi* laiendama

Dorothy Heathcote 1926 - 2011

- Kohe asuti draama juurde; vaja ainult kokkulepet, et töötatakse kujutletud olukorras justkui oleks *as if – living through* (läbielamisdraama);
- Näitlemine on rollivõtt kui seisukoha/hoiaku omandamine, mitte karakteriloo, aluseks personaalne mäng *Child Play*
- Osalejad toovad /lõimivad oma elukogemused ja teadmised draamasse. **Keskmes on kollektiivne tähenduste otsimine.**
- Oma mõtete ja hoiakute jälitamine, selitamine, teadvustamine ja hindamine – õppeprotsessi kavandatud refleksioonimomentide kaudu.
- Seistes vastamisi oma tegevuste tähenduse ja tagajärgedega, tuleb revideerida oma arusaamu ja hoiakuid – **isiklik kasv ja mõtlemise muutumine.**

Draamatöö vormid ja võtted

- **Õpetaja rollis** – aitab võtta seisukohti, klaarida mõtteid ja hoiakuid, esitab väljakutseid, struktureerib protsessi, loob kontraste;
- **Eksperdirüü** - õpilased koguvad teadmisi eksperdi rollis olles - nad kavandavad, arendavad ja struktureerivad ja analüüsivad elavat kogemust (läbielamisdraama 1960);
- **Protsessdraama** - kavandatud ja eesmärgistatud kontekstipõhine teekond, milles improvisatsiooni ja spontaansuse kohad;

Improviseerimine õpetaja vaatenurgast

- Respekt lapse vastu ja selle vastu, mida ta toob õppimissituatsiooni kaasa
- Tahe aktsepteerida ja kasutada lapse pakkumisi
- Enese määratlemine meeskonna liikmena – vanema, kogenuma, võimelisena meeskonda koos hoidma ja töötama noore võimete piires, arendama nende projekte ja nende võimekust, oskust oma nõrkustega toime tulla, noori justkui lahti/välja venitades ja nende tähelepanu fokusseerides ja peamisel hoides.
- *Improviseerimine on kogemus - kõigile.*

D.Heathcote

Edasised arengud

1990ndad – esile tõuseb rakendusteater – töötakse muutuse hüvanguks, grupikäitumise muutmine jne

Draamaõppes John O’Tool, Cecily O’Neill, Mike Fleming, Jonothan Neelands.

Meetodid: protsessdraama, Boali foorumteater jm

David Hornbrook 1998 „*Education and Dramatic Art*“ – kriitiline pilk draamaõppe arengutele – ei saa eristada lapse ja näitleja näitlemist, näitlemine on etendamine (*performing*). On ainult kvaliteedi, stiili ja spontaansuse erinevused.

Esteetilise traditsiooni tagasitulek

- Ideede asetamine esteetilise traditsiooni (teatrikunsti) konteksti, samal ajal kui õpetaja kasutab/loob/arendab seda traditsiooni lastega tegutsedes – miim, nukuteater, kollaaž, tants, laul jne.
- Selleks et draama ei lamenduks pelgalt (kutse- või sotsiaalsete) oskuste treeninguks.
- Tagasi kultuurhariduse/kunstihariduse poole.

MÄETAGUSE ANNO 2012

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA koostöös MORENO KESKUSEGA

LUGUPEETUD TEATRI- JA DRAAMA-
PRAKTIKUD, ÕPETAJAD, TERVISHOJU-
NOORSOO- JA SOTSIAALTÖÖTAJAD!

Olete südamest oodatud
rahvusvahelisele
rakendusteatri konverentsile

DRAAMA ÜHENDAB INIMESI

DRAMA – CONNECTING PEOPLE

Teater
elukestras
õppet

25. oktoobril 2014 alates 10³⁰,
TÜ Narva Kolledžis
Raekoja plats 2, Narva.

Kuidas saavutada ühist keelt ja
meelt, kui maailmapilt on erinev?
Mida tähendab olla võõras omade
keskel? Milliseid võimalusi pakub
nende küsimuste käsitlemiseks
rakendusteater?

Interaktiivsete ettekannete, töötubade
ning etendustega jagavad oma kogemusi
rakendusteatri praktikud Chesterist (GB),
Hammist (DE), Helsingist, Tallinnast ning
Ida-Virumaalt. Samuti esitletakse trükisooje
eestikeelseid draamaõppe käsiraamatuid
"Draamamaa" ja "Draamakompass".

Osavõttas 20 eurot (sisaldab lõunasööki)
KONVERENTS ON INGLISE KEELES,
TÕLGE VENE JA EESTI KEELDE.

INFO:

www.kultuur.ut.ee/et/draamauhendab

REGISTREERIMINE:

www.kultuur.ut.ee/et/taendusope/
rahvusvaheline-rakendusteatri-
konverents-draama-uhendab-inimesi

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Molycorp